THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR

SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto. Ontario January 22nd, 1913

ALLIED PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL TORONTO

דר. נארדויס אנקלאגע געגען מלחמה

דער רוף פונ'ם אידען איז תמיד געוועזען פאר פריעדען. אימער צו האט דער אידישער וועה־געשריי פראטעסטירט געגען דער מענשליכער הריגה, וועלכע ווערט אנגערופען מ ל ח מ ה. דער ביבלישער טרויערער און נביא, וועלכער האט געחלומט וועגען דאס גליק פון דער גאנצער מענשהייט, האט אויך קיינמאהל ניט פערגעסען צו זינגען א ליעד וועגען דעם „באחרית הימים,‘ ווען מענשען וועלען קומען צום שכל, און לעבען אין רוהע און גליק.

אנהויבענדיג מיט'ן ערשטען איסור פונ'ם „לא תרצח‘, זענען אויך שפעטער די אידישע נביאים און אידישע תלמודיסטען, און אלע צייטען געוועזען די יעניגע, וועלכע האבען געפרעדיגט מלחמה געגען דער מענשליכער מלחמה, קריעג געגען די הריגות און ברודער־מארדען.

אין דער יעצטיגער מלחמה האט מען שוין געהערט פיעלע רעדען וועגען דער מלחמה. יעדער איינער האט אבער גערעדט פאר איינער אדער דעם צווייטען צד. קיינער האט אבער ניט גערעדט געגען דעם קריעג בכלל. ביז היינט צו טאג, האט נאך קיינער ניט געהאט דעם מוטה צו זאגען, אז ניט נור וועט קיינער ניט זיעגען, נאר אלע וועלען פערלירען.

עס האט געמוזט ווארטען, ביז וואנען איינער, און וועמענס אדערען עס פליסט בלוט וועלכען האט א שיכות מיט דעם בלוט פון די אלטע נביאים, אז ער זאל דאס זאגען.

א לאנגע צייט, זייט דער קריעג קומט פאר, האט דר. מאקס נארדוי געשוויגען. ווען פון מאדריד, וואו דר. נארדוי געפינט זיך יעצט, פלעגט עטוואס אנקומען, איז עס אלעס געוועזען וועגען ניט־מלחמה ענינים. ער האט וועגען דעם געשוויגען.

אבער ניט אלעס קען אנהאלטען אייביג, און אויך דר. נארדוי האט דאס „שוויגען‘ געמוזט איפגעבען, צוליעב אינערליכען דראנג, צו זאגען דאס גרויסע ווארט, און וועלכען עס פיהלט זיך אזא נויטווענדיגקייט.

און האט נארדוי גערעדט. האט ער גערעדט, ווי א זוהן פון יענעם פאלק, וועלכע האט דער וועלט נביאים געגעבען.

דער ניו־יארקער זונטאג „אמעריקען‘, וועלכער איז נעכטען דא דערהאלטען געווארען ברענגט דעם ערשטען בריעף פון דר. מאקס נארדוי וועגען דער מלחמה, און גלייך אין אנהויב פון זיין בריעף שרייבט דער בעריהמטער אידישער דענקער, אז זיינע ווערטער קענען פיעלייכט ערקלעהרט ווערען דורכדעם, וואס ער איז א צווייג פונ'ם פאלק פון די נביאים.

דאס וויכטיגסטע איז אן אויסצוג פון דיעזען בריעף, און וועלכען דר. נארדוי, קען מען זאגען דריקט אויס די אידישע שטעלונג צום קריעג. נאכדעם ווי ער גיט איבער די פראגראמען פון די פערשיעדענע לענדער, וואס זיי פערלאנגען פאר א נצחון, זאגט נארדוי:

> איך האלט זיך צוריק פון קריטיקירען דיעזע פראגראמען, און אפילו אויך פון פאראויסזאגען, וועלכע פון זיי וועט רעאליזירט ווערען, האלטענדיג זיך ביים קלוגען ראטה, „זאג ניט קיין נבואות, סיידען דו ווייסט.‘
>
> אבער איין זאך איז פערהאן, און וועלכער איך בין איבערציינגט, און דאס איז: אז ווער עס זאל ניט זיעגען, וואס די פריעדענס־בעדינגונגען זאלען ניט זיין, איין רעזולטאט איז זיכער — עס איז דער שרעקליכסטע חורבן פון אייראפא.
>
> צוערשט קומט אייראפאס חורבן, דורך דער פערניכטונג פון איהר ציווילער בעפעלקערונג. זייט דעם מלחמה אויסברוך, זענען ארום 28 מיליאן מענשען גערופען געווארען צו דיענסט. פון זיי זענען פיער און א האלב מיליאן שוין געטויט געווארען אדער געשטארבען פון די וואונדען.
>
> ארום זעקס מיליאן האבען פערלוירען זייערע אויגען, אדער אנדערע גליעדער אדער זענען טויב. אזוי, אז עס איז פאר זיי אוממעגליך פארצוזעצען זייער פריהערדיגע בעשעפטיגונגען.
>
> איבערפלעכליך ווייזט אויס, אז עס זענען נאך פערהאן זעכצעהן מיליאן מענשען, וועלכע וועלען אהיימקומען פון דער מלחמה ניט פערוואונדעט. איך זאג אבער, אז אלע וועלכע האבען זיך געפונען אין די טראנשעען און אין די פערשיעדענע ליניען, וועלען אהיימקומען מיט צוטרייסעלטע נערווען און מיט באצילען פון אונקורירבארע קראנקהייטען.
>
> און יאהרען נאך דער מלחמה, וועט מען יעצט אומשטאנד זיין צו קענען בעגרייפען דעם גרויסען חורבן. דורך דעם וואוקס פון טויטען־פעלע, משוגעת, פערברעכען, בענאנגען פון די פערזאנען, וועמענס שכל'דיגע פעראנטווארטליכקייט, איז דורך דעם קריעג פערקלענערט געווארען.
>
> און דיעזע אלע ציפערען זענען דאך נאר פאר די ערשטע צוויי און צוואנציג חדשים מלחמה, און וועט דאך פיעלייכט פערדאפעלט ווערען, ביז וואנען דער קריעג וועט זיין צו ענדע.
>
> דער עלטער פון מענשען אריבער 45 איז ניט זעהר וויכטיג פאר דער צוקונפט. און די יונגע, די וועלכע זענען יונגער ווי 18 יאהר, ווערען אויפגעהאדעוועט און אויסגעוואקסען אונטער קאנדיציאנען וועלכע שטערען זייער נארמאלע ענטוויקלונג, לעבענדיג אין דער היים מיט קראנקע און נידערשלאגענע עלטערן, און נאך ניט ווערענדיג גוט געשפייזט צוליעב דעם שלעכטען עקאנאמישען מצב.
>
> אין דער פאליטיק פון די יעצטיגע קריגערישע לענדער, וועט זיך דער מלחמה רעזולטאט שנעל לאזען פיהלען, ווייל די מענשען וועלען פון די טראנשען אהיים קומען גאנץ אנדערע, ווי די וועלכע זיי זענען געוועזען, פערלאזענדיג זייערע היימען.
>
> פון דעם וועלען ליידען, דער בעזיעגער ווי דער בעזיעגטער.

אזוי האט גערעדט נארדוי!

דארף מען נאך צוגעבען, אז דאס איז געוועזען די אידישע שטעלונג צו קריעג בכלל פון אלע צייטען, און אויך צו דער יעצטיגער.

אין דער יעצטיגער מלחמה האבען זיך בעוויזען פיעלע פרעדיגער, וועלכע זעהן א ציוויליזאטארישע מיסיאן אין דער יעצטיגער אייראפעאישער קאטאסטראפע. אינ'ם טומעל פון דיעזע אלע פרעדיגטען, קלינגט נארדוי'ס ווארט, ווי נביאיש, און דער נביא איז דאך דער בעסטער מענש געוועזען אין אלע צייטען.

גערעכט איז נארדוי ווען ער זאגט אין אנפאנג פון זיין בריעף, אז דארום רעדט ער אזוי וועגען מלחמה, ווייל ער איז א צווייג פונ'ם פאלק פון די נביאים.

איטאליענס רוף נאך הילף

דאס איינציגע לאנד וואס האט ניט בעפוצט מיט שעהנע פראזען די אורזאך פון איהר געהן אין קריעג איז איטאליען. בעת אלע מלחמה פיהרענדע לענדער האבען געזוכט איינצורעדען דער וועלט אז זיי קעמפפען לשמה, אז זיי אפפערן זיך צוליעב דער פרייהייט פון דער גאנצער וועלט און צוליעב דער פרייער ענטוויקלונג און עקזיסטענץ פון די קליינע פעלקער, בעת אלע דיעזע פעלקער האבען ערקלעהרט, אז זיי קעמפפען צוליעב אלע אין דער וועלט נאר ניט צוליעב זייערע אייגענע אינטערעסען האבען די איטאליענישע שטאטסמענער, און מיט זיי די גאנצע פרעסע פון לאנד אפענהערציג ערקלעהרט אז דער איינציגער צוועק, דער איינציגער ציעל פון איטאליענס אריינגעהן אין קריעג איז צוריקצוקריגען די פראווינצען וואס עסטרייך האט ביי איהר צוגענומען, דאס הייסט, איטאליען האט אפען ערקלעהרט פאר דער גאנצער וועלט אז זיא געהט ניט פערגיסען קיין בלוט פאר אנדערע נאר פאר זיך אליין.

אין אנהויב האט איטאליען געמיינט אז זי וועט דארפען שפיעלען מעהר א פאסיווע ראלע אין קריעג. דאס הייסט אז זי וועט בלויז דארפען האלטען בעשעפטיגט א גרויסע עסטרייכישע ארמיי און בעת רוסלאנד וועט פון איין זייט אטאקירען עסטרייך און דייטשלאנד און פון דער אנדערער זייט וועלען פראנקרייך און ענגלאנד קעמפפען מיט דייטשלאנד וועט זי איטאליען דערווייל קענען אויסנוצען די געלעגענהייט און אוועקרייסען פון עסטרייך די איטאליענישע פראווינצען וועלכע זי האט קיינמאל אנדערש ניט געקענט האפען צוריקצוקריגען.

אויסגעלאזט האבען זיך אבער איטאליענס האפנונגען גאנץ אנדערש. דעם 23־טען מאי 1916 א יאהר נאכדעם וואס איטאליען איז אריין אין קריעג איז דער עסטרייכישער אנגריף געווען אין פולען גאנג און אנשטאט דעם וואס איטאליען זאל על פי חשבון האבען צוריקגעוואונען מאנכע פון איהרע פראווינצען, האט זיך נאר עסטרייך אריינגעריסען אויף איהר טעריטאריע אין לאמבארדיען און ווענעציא.

ווי עס איז יעדען איינעם בעוואוסט האט איטאליען געהאפט צו קריגען טרענטינא וועלכע איז צום גרעסטען טהייל בעזעצט פון איטאליענער און אויך אויסצושפרייטען איהרע גרעניצען אויף דער אנדערער זייט טריעסט ביים אדריאטישען ים, א חוץ דעם מזרח ברעג פון ים. ווען זי איז אריין אין קריעג האט איטאליען אנגעפאנגען אן אנגריף אויף צוויי הויפט פראנטען איין ארמיי האט אנגעפאנגען א קאמפף אויף די אלפען בערג אויף'ן וועג צו טרענטינא און א צווייטע ארמיי האט זיך אריינגעריסען אין עסטרייך צו דער מזרח זייט אויף'ן וועג קיין טריעסט.

אבוואהל עסטרייך איז געווען בעשעפטיגט אין איהר קאמפף געגען רוסלאנד האט זי דאך געמאכט איטאליען טהייער בעצאהלען פאר יעדען שטיקעל געוואונענעם באדען. אבער אבשטעלען דעם איטאליענישען אנגריף האט זי ניט געקענט און אין א משך פון זעקס חדשים האט די איטאליענישע פאהן געפלאטערט איבער עסטרייכישען באדען.

דער איטאליענישער ערפאלג האט דאס הארץ פון פאלק אנגעפילט מיט בעגייסטערונג און זיי האבען זיך שוין גערעכט מיט דעם קומענדען זיעג פאר א פעראייניגטער איטאליען. אבער מאנאטען זיינען אוועק און צו קיין שלום איז עס ניט געקומען ווייל אין איין זייט האבען די איטאליענער געזיעגט אבער דער וועג צו טריעסט איז געווען כמעט אינדורכדרינגבאר די בעפעסטיגטע פאזיציעס פון די עסטרייכער ביי די בערג פון געריץ האבען זיך ארויסגעוויזען צו שטארק פאר די איטאליענער. דער קאמפף האט זיך געמוזט פערציהען אויף א לאנגער צייט און איטאליען האט ניט געהאט די עקאנאמישע און מיליטערישע מיטלען דיעזען קאמפף אנצוהאלטען. זי איז ענדליך מייד געווארען און עסטרייך, דערפיהלענדיג איטאליענס שוואכקייט האט אנגעפאנגען א געגען אנגריף, און דער רעזולטאט איז געווען א מערקווירדיגער. אין עטליכע טעג צייט האבען די עסטרייכער ניט נור צוריקגענומען די פערלוירענע פאזיציעס נאר זי האט די איטאליענער צוריקגעשלאגען איבער זייער אייגענער גרענעץ און זיך אריינגעריסען אויף איטאליענישען באדען.

דאס מערקווירדיגסטע דערביי איז די אונפעהיגקייט פון די איטאליענישע אויבער קאמאנדירען. זיי האבען פשוט ניט בעמערקט ווי עסטרייך האט זיך דעם גאנצען ווינטער צוגעגרייט פאר דעם אנגריף וואס זי האט געמאכט מיט אזוי פיעל ערפאלג. און איצט איז ווירקליך שווער פאר אויסצוזעהען ווי אזוי איטאליען וועט קענען צוריקהאלטען דעם שונא, ווען ער האט זיך שוין דורכגעריסען דורך די בערג וועלכע געפינען זיך אויף דער גרענעץ.

צו וועט עסטרייך געלינגען דורכצופיהרען איהרע פלענער צו פערנעהמען א שטיק איטאליען בלייבט ערשט איבער צו זעהען, אבער ווי די זאך שטעהט איצט, איז איטאליען שטארק אונרוהיג וועגען איהר לאגע ביים פראנט, און בעת די רעגיערונג האט אויסגעדריקט איהר זיכערקייט, אז די ארמיי וועט קענען ווידערשטעהן דעם שונא האט אבער איטאליען, אינדירעקט, געבעטען הילף פון איהרע פערבינדעטע. אויך לענט איטאליען גרויס געוויכט אויף דעם אלגעמיינעם אנגריף פון די רוסען אויף די עסטרייכער און זי האפט אז די עליים וועלען אויך אנפאנגען אן אנגריף אין די באלקאנען.

עס קען זיין, אז דיעזע האפנונגען איהרע וועלען ערפילט ווערען, אבער זיי זיינען אין א מאדנעם קאנטראסט פון איטאליענס שטעלונג ביים אנפאנג פון קריעג דעמאלט האט זי זיך אויסגעלאכט פון דיא [illegible] אידעאלען, פאר וועלכע איהרע פערבינדעטע האבען ערקלעהרט, אז זיי קעמפפען. איטאליען האט ערקלעהרט, אז זי ווארפט זיך אריין אין קריעג צוליעב איהרע אייגענע נאציאנאלע אינטערעסען.

זי האט זיך ענטזאגט צו שיקען איין סאלדאט אדער איין ביקס אפילו צו העלפען סערביען אין איהר ביטערען קאמפף פאר עקזיסטענץ. זי האט צוגעלאזט אז די דייטשע פערבינדעטע זאלען בעזעצען מאנטענעגרא און האט קיין הילף ניט געשיקט צו איהרע פערבינדעטע וועלכע געפינען זיך אין סאלאניק, אבער איצט ווען איהר אייגענע טעריטאריע איז אין געפאהר פיהלט זי שוין אז די גאנצע ציוויליזאציע איז אין געפאהר פערניכטעט צו ווערען.

דערפאר איז דיעזער קאמפף צוליעב פערשיעדענע אורזאכען פון גרויס וויכטיגקייט. דער איטאליענישער קאמפף און די האפנונג אויף א זיעג, איז א זאך אין ניט קיין זעהר נאהענטער צוקונפט. ווענעציא קען פונקט אזוי ווערען עסטרייכיש ווי טריעסט קען נאך ווערען איטאליעניש טעריטאריע. עס בעווייזט אויך אז ניט אכטענדיג דערויף וואס עסטרייך און דייטשלאנד זיינען כמעט ווי בעלאגערט, קענען זיי נאך זייער אייגען שטעטעל בעשטעהן, און אויב עסטרייך וועט האבען גענוג כח אויסצונוצען איהר פארטהייל און ווייטער פארזעצען איהר זיעגרייכען קאמפף קען זיין אז איטאליען זאל צייטווייליג בעזייטיגט ווערען אלס א טהייל נעמער אין קריעג ווי רוסלאנד איז געווען פאר מאנאטען לאנג נאכדעם ווי זי האט פערלוירען פוילען.

איטאליען האט זיך די גאנצע צייט ענטזאגט צו ערקלעהרען קריעג געגען דייטשלאנד און איצט העלפט דייטשלאנד אינדירעקט אפילו זי צו צוקריפלען זי האט מיט פעראכטונג צוריקגעוויזען עסטרייכס ערקלעהרונג אז זי וויל אבגעבען דעם אויסשליסליך איטאליענישען טהייל פון טרענטינא, דעם מערב ברעג פון דעם איסאנצא טייך און די אנערקענונג פון איטאליענס הערשאפט איבער א טהייל פון אלבאניען. איצט אבער קען זי פערלירען אלעס פאר וועלכען זי האט אזוי טהייער בעצאהלט און אפשר נאך מעהר.

איטאליען האט זיך ענטזאגט צו קעמפפען פאר דער נאציאנאלער עקזיסטענץ פון קליינע פעלקער, און איצט איז זי אליין אין געפאהר. זי איז אריין אין קריעג מיט א לייכטעם הארץ פון אן אוואנטוריסט עטוואס צו קריגען און אלס רעזולטאט מוז זי איצט ביטער קעמפפען אויף צוהאלטען איהר אייגענע עקזיסטענץ.

ל. ק—ן.

דיימאנדס

$1 $2 $3

וועכענטליך

ספעשעל דיסקוינט 10 פראצענט פאר קעש.

רזשייקאב בראדערס 15 יאנג סט. ארקייד.

די אנגעווייטאגטע אידישע פראגע אין טאראנטא

פון שמואל מאיר שאפירא.

די בשר כשר פראגע, וועלכע האט פערדרוקט אין א ווינקעל אלע אנדערע אידישע פראגען. — די רבנים, שוחטים, און די השגחה אויף בשר כשר. — ווער איז שולדיג.

די בשר כשר פראגע, איז היינט צו טאג ביי די טאראנטאר אידען געווארען אזוי פאפולער ווי ווערדען להבדיל, אדער ווי די נייע רוסישע אפענסיווע געגען די עסטרייכער.

די בשר כשר פראגע האט פערנומען דעם אויבען אן זא צו זאגען אין טאראנטא. פריהערדיגע צייטען זענען די מלחמה קרבנות געווען די הויפט פראגע אויפ'ן טאגעס ארדנונג, און מען האט זיך ניט געקענט איינטהיילען מיט'ן יחוס ווער עס זאלען זיין די הויפט זאמלער צי די „טאראנטא רעליעף קאמיטע‘, אדער דער עקזיסטירענדער מלחמה קאנפערענץ, מען האט זיך געקריגט ממש אויף מעסער שטעך און עס האט שוין געהאלטען דערביי, אז די גאנצע ארבייט פאר די מלחמה קרבנות זאל חלילה געהן לאיבוד צוליעב אט דעם כבוד.

איז דאך אבער געט א פאטער „לא ינום ולא ישון שומר ישראל‘ האט ער אונז צוגעשיקט א נייע פראגע און האט דערמיט אזוי פערדרעהט די קעפ פון אונזערע זאגענאנטע כלל טהוער, אז מען האט לחלוטין פערגעסען אויף דער מלחמה קרבנות פראגע.

די ערשטע פידעל שפיעלט די בשר כשר פראגע, עס טומעלט זיך און עס האלט שוין דערביי אז אן אלגעמיינע פערזאמלונג ווערט גערופען, און מען וועט טהאן די בשר כשר פראגע האלט שוין זאגאר אזוי ווייט, אז ראדיקאל געזאנענע מענשען, וועמען עס געהט כלל ניט אן אזא ארטיקעל ווי בשר כשר, טומלען זיך אויך, און האבען אנגעפאנגען אונטערצומורמלען אין דער שטיל, וועגען דעם.

עס וואלט דעריבער געווען גאנץ אינטערעסאנט זיך אבצושטעלען אויף דער פראגע, און זיך א ביסעל פערנאנדערפלאנטערען, און א קוק טהאן וואס עס טהוט זיך דא.

פאר אלעמען איז אינטערעסאנט צו בעמערקען אז ניט אלע ווייסען נעבאך וועגען וואס עס האנדעלט זיך, מען הערט בלויז, אז אין טאראנטא עסען אידישע קינדער פלייש אויף וועלכע עס איז ניטא קיין השגחה, און פאלגליך איז עס טריפה.

דאס אליין וואלט דאך אייגענטליך ניט געווען אזא גרויסע סענזאציע, ווארום צייט טאראנטא איז א אידישע קהלה הערט מען דעם זעלבען געשריי, נאך מיט יאהרען צוריק האט זיך געקלאגט אין טאראנטא, אז אידישע בוטשערס פערקויפען טריפה פלייש, און אז מען פלעגט זוכען פלעגט מען טאקע געפינען. עס זענען געווען צייטען ווען מען האט ביי בוטשערס געפונען אמת'ע נבלה פלייש שיין אבגערעדט פון טרפה. אידישע בוטשערס פלעגען קויפען פלייש וועלכע פלעגט זיין בעצייכענט מיט'ן ענגלישען ווארט „קאנדעמט‘, דאס הייסט אזעלכע פלייש, וועלכע טהאר ניט פערקויפט ווערען צו לעבעדיגע מענשען און אזעלכע פלייש האט מען בעדארפט פערברענען.

אידישע בוטשערס פלעגען עס קויפען און פערקויפען אלס בשר כשר, דאס זענען פאקטען. און פונדעסטוועגען איז דאן ניט געווען אזא גוואלדיגער קאך ווי עס איז יעצט, דאן פלעגען זיך די רבנים בלויז בענוגענען מיט ארויסגעבען אן איסור אויף דעם אדער יענעם בוטשער, וועלכען מען פלעגט הערען ווי דעם פאראיאהריגען שנעה, ווייל גלייך נאכדעם פלעגט דער זעלבער בוטשער געפינען אן אנדער רב, וועלכער פלעגט איהם געבען א היתר, געוועהנליך פאר עטליכע דאלאר.

נו וואלט זיך געוועהנליך געפרעגט די פראגע, וואס איז היינט ערגער ווי אלע טעג פון א גאנץ יאהר, עס איז דאך אלע מאל אזוי געוועזען, וואס זשע מאכט מען אן אזא ליארם?

דער ענטפער איז א קורצער, און ניט קיין אנדערער ווי דער, אז די רבנים קענען קיין השגחה ניט האבען אפילו ווען זיי ווילען עס.

מען דארף זיין גוט בעקאנט מיט דער היגער פלייש אינדוסטריע אום דאס גרינדליך צו פערשטעהן, עס וואלט זיך דערצו געפאדערט א גאנץ לאנגע ערקלעהרונג וועגען דעם סיסטעם פון די היגע שלאכט־הייזער, וועלכע ליגען אין גוייאישע הענט, און וועלכע קאנטראלירען די פלייש מארקעטס. עס וואלט זיך אויך געפאדערט צו דעם א לאנגע ערקלעהרונג וועגען דער ארט און ווייזע, ווי אזוי עס ווערט געשאכטען אויף בשר, און ווי אזוי די רבנים גיבען ארויס זייערע הכשרים. אויף דעם אלעמען איז אבער א צייטונגס ארטיקעל צו קורץ, און מיר וועלען עס פרובירען צו מאכען קלאהר אין עטליכע ווערטער.

אונטער דער יעצטיגער סיסטעם פון די שלאכט הייזער איז דארטען דער רב ניט מעהר און ניט ווייניגער ווי א טויטער בוכשטאב פונ'ם זאגענאנטען אידישען געזעץ, דער הויפט ארבייטער איז דער שוחט, ער איז דער יעניגער וועלכער בעקומט וויידזשעס פאר דער ארבייט און אלס אן ארבייטער פלייסט ער זיך אימער צו טהאן בעסער די ארבייט. די גוטע ארבייט פערשטעהט זיך, בעשטעהט אין דעם צו שעכטען און זעהען אז וואס ווייניגער בהמות זאלען טריפה ווערען, און דאס טהוט דער שוחט באמונה. דער רב, וועלכער איז ניט מעהר און ניט ווייניגער ווי דער משגיח דארף קוקען און שווייגען, ווען ניט קריגט ער דעם דרך. דאס מיינט פערלירען די עטליכע דאלאר א וואך, וועלכע ער נעהמט פאר דער השגחה און ער האט טאקע אויך מורא דערפאר פונקט ווי דער שוחט, ווארום ווען ניט דער וועט זיין אן אנדער רב פונקט דאס זעלבע ווי מיט'ן שוחט.

דאס איז איינס, און צווייטענס, זענען דא שלאכט הייזער, וועלכע נוצען אין גאנצען ניט קיין רב, זיי האבען שוחטים, דאס הייסט ארבייטער און גענוג. אז מיט דער כשרות איז ניט אזוי פויגעלדיג, איז ניט געפעהרליך, עס איז דארט פונקט אזוי כשר ווי אין די שלאכט הייזער וואו דער רב איז יא דא, ווייל וואו ער איז הערט מען איהם אויך ניט.

דאס איז אין קורצען דער געשריי, וואו דער רב איז דא איז קיין כשרות ניטא, און וואו דער רב איז ניטא, איז אויך דאס זעלבע. דאס גאנצע כשרות הענגט אפ אן די עטליכע דאלאר וויידזשעס, וועלכע דער רב וויל ניט פערלירען, און קוקט צו אלעס און שווייגט.

ווער זשע איז שולדיג אין דעם

די שולד פאלט אויף ביידען, ערשטענס אויף דער אידישער טאראנטאר קהלה און צווייטענס אויף די רבנים.

זיי די היטער פונ'ם אידישען געזעץ האבען זיך קיינמאל ניט געטהארט פערקויפען פאר די עטליכע דאלאר. זיי האבען בעדארפט זיין די לעצטע צו דיענען צום דאלאר גאט.

זיי האבען בעדארפט זיין די לעצטע צו פערקויפען הכשרים, און פעדלען דערמיט ווי מיט רעגס און באטעלס להבדיל, ווען זיי זאלען זאגאר וויסען דערביי זייער אייגען ברויט צו פערלירען, ווייל זיי זענען די אפיציעלע טרעגער פונ'ם אידישען געזעץ בנוגע צו כשר און טריפה.

זיי האבען ניט געטהארט דערלאזען עס זאל קומען צו דעם, אז זייער ווארט זאל ניט געהערט ווערען, און זייער ווארט זאל ניט זיין קיין געזעץ, פונקט ווי עס איז דער פאל ביי די גוים להבדיל.

זיי האבען אויך ניט געטהארט דערלאזען עס זאל קומען צו קאנקורענציע און רייסעניש צווישען רבנים.

זיי האבען בעדארפט זיין די ערשטע צו ווייזען א מוסטער פון אחדות, אז דאס פאלק זאל פון זיי נעהמען א ביישפיעל ווי אזוי מען דארף זיך האלטען אין אחדות.

אבער וואס זעהען מיר.

די רבנים פעדלען רעכטס און לינקס זיי האבען געבראכט מיט דעם דערצו, אז דאס פאלק האט צו זיי קיין צוטרויען ניט און וויל זיי ניט גלויבען, און צום אלעם לעצט זייער ארומרייסען צווישען זיך. ליינגט איין רב אן איסור אויף עטוואס, קומט גלייך א צווייטער און איז עס מתיר זאגט איין רב טאג, זאגט דער צווייטער נאכט, און דאס פאלק קוקט זיך צו צו דעם און לאכט אין די פויסטען.

עס האט שוין אזעלכעס פאסירט אין טאראנטא.

די רבנים האבען די זאך געבראכט צו אזא שטופע אז מען קוקט אויף זיי ווי אויף לייסענס ארויסגעבער, פאר אזוי פיעל און אזוי פיעל דאלאר בעקומט מען א לייסענס, זיי האבען עס אליין געבראכט דערצו, און זיי ווילען נאך מען זאל צו זיי האבען צוטרויען?

די צווייטע שולדיגע איז די טאראנטאר אידישע קהלה, וועלכע האט דערלאזען, אז די רבנים זאלען קומען צו אזא שטופע.

די אידען פון טאראנטא האבען געהאלפען אז די רבנים זאלען קומען צו דעם דורך דעם, וואס די אידען האבען די רבנים ניט פערזארגט מיט זייער ברויט, און האבען די רבנים ארויסגעלאזען אויפ'ן מארק אליין צו פערדיענען זייער לעבענס מיטעל, און דאס האט זיי געבראכט צו דער שטופע, ווייל נאך אלעמען איז זאגאר א רב א בשר ודם און מיט א בלעטעל גמרא קען מען ניט אנשטאפען די מאגענס פון דער פרוי און קינדער, און זאגאר ניט דעם אייגענעם מאגען, ווען ער נעהמט פארדערען זיינס.

וואלט א רב ווירקליך געווען א אידישער פארשטעהער, וועלכער מוז נאר נאכקוקען נאך די אינטערעסען פונ'ם כלל און זאל דערביי ניט האבען דעם זארג ווי אזוי צו פערדיענען א דאלאר פאר'ן היינטיגען און מארגענדיגען טאג, וואלט עס פיעלייכט געווען אנדערש.

עס האלט ביי אייך

טראץ דעם גרויסען פערקויף פון רעד ראוז טעע זיינען דאך נאך פארהאן איינציגע וועלכע האבען נאך ניט פערזוכט איהר אויסגעצייכענטען אראמא און רייכע שטארקייט.

זייט איהר איינער פון זיי? אויב יא, פאר וואס זאלט איהר זי ניט פערזוכען?

אין פערזיגעלטע פעקלאך בלויז.

דעם לעזערס ווינקעל

אן ענטפער פון הרב מאיר צבי לעוויא!

ווערטהער רעדאקטאר!

אין אייער דאנערשטיגען עדיטאריעל אונטער דעם אויפרוף ''ווער איז שולדיג'' אין די כשר פלייש פראגע אין טאראנטא בין איך פערפליכטעט צו ענטפערען אז הונדערטער אידען וואס האבען בייגעוואהנט די לעצטע עטליכע יאהר די מיטינגען וואס עס איז גערופען געווארען און דעבאטירט געווארען וועגען גרינדען אלגעמיינע שטאדטישע ועד הכשרות זיינען אלע איבערצייגט געווארען דענק איך אז איך בין אימער מיט מיין גאנצען ווילען געוועזען דאפיר. איך האב אימער געארבייט און געטהאן וואס נור מעגליך געוועזען אז א ריכטיגער ועד הכשרות זאל פערשאפען ווערען, אויך הייטע וואס בעלאנגט צו כשרות בין איך אימער געגרייט צו פערטעקטען דעם אידישען שולחן ערוך און אזוי ווי עס איז אימער קיין מניעה געוועזען פון מיר וועט הייטע אויך ניט זיין אין דער הינזיכט פון כשרות. אויף דעם צו איבערצייגען בין איך מיט דער צושטימונג פון אייך, רעדאקטאר, אז א מאס מיטינג זאל גערופען ווערען אין א אומפארטייאישען פליים און די אלטע לייטע וואס האבען אנטהייל גענומען אין די מיטינגען די לעצטע עטליכע יאהר זיינען געבעטען צו דעם מיטינג קומען און זאגען זייערע מיינונגען די ריכטיגע סבה דאפיר און זעהען וואס מען קען פערבעסערען.

ווערטהער הערר רעדאקטאר!

ערלויבט מיר אויסצודריקען מיין צופריעדענהייט וועלכעס איך האב געזעהען אין אייער צייטונג, אז עס וועט זיין אייניגקייט, איך האב געווארט אויף דעם טייערען אנזאג אז עס האט דער שטראהל פון אייניגקייט זיך דערזעהען אין אידישען לאגער, וואס פאר אן גרויסע מאכט דאס האט און ווי פיעלע נוצען וועט דאס קענען ברענגען איז דאס גאר קיין מענשליכע פען ניט אומשטאנד אויסצושרייבען. עס איז געקומען אין דער ריכטיגער צייט. ווי גליקליך מיר דארפען זיך יעצט שעצען אז עס געקומען די צייט אז מען זאל קענען ברענגען אזא צושפרייטע פאלק צוזאמען. אז מען זאל זיך דורך ריידען און אלעס וואס בעלאנגט צו אונזערע ליידען, און מען זאל זיך קענען אלע צוזאמען פאדערען מענשליכע רעכטע... דאס דארף בעגריסט ווערען פון יעדען אידען.

די איינציגע זאך וואס מיר מוזען זעהען איז אז עס זאל ניט זיין קיין שטרויכלונגען פון היינט און ווייטער מען זאל אלע ווי איינע אהן אן אויסנאהם פון פארטייען, זאל נאר האבען אין זינען אז דאס איז אונזערע איינציגע קראפט, וואס מיר קענען שטאלצירען מיט דעם און דאס וועט זיין די איינציגע הילף וואס קען אונז רעטען פון אונזער לאנגען גלות.

מיט גרוס,

מ. פיין, פיטערבארא.

ווערטהער הערר רעדאקטאר!

עס געפעלט מיר זעהר וואס איהר האט

(פארזעצונג אויף פייד'זש 5)

די אידען פון טאראנטא האבען אויך גורם געווען די רבנים זאלען דארפען צווישען זיך קאנקורירען ווי פעדלער, אויך צוליעב דער זעלבער אורזאכע.

עס איז פערשטענדליך אז קוים האבען עטליכע סוחרים איין און דעם זעלבען ארטיקעל צו פערקויפען, מוזען זיי אנפאנגען צו קאנקורירען צווישען זיך, פערקויפט איינער פאר פינף סענט א ברויטעל, נעהט דער צווייטער און מאכט עס צוויי פאר 9 סענט, קאנקורענציע פערשטעהט זיך, איז דאך ניט שייך.

גיט איין רב השגחה פאר פינף דאלאר א וואך, וועט דער צווייטער געבען פאר פיער דאלאר מיט ניין און ניינציג סענט.

און שולדיג זענען אין דעם די אידען פון טאראנטא דערפאר, ווייל זיי האבען דערצו געבראכט. א רב האט בעדארפט זיין פערזארגט מיט דער לעבענס און געלד פראגע אין גאנצען, ער האט אזא זאך ווי אזוי צו מאכען א לעבען ניט געטהארט טראגען אויף זיין קאפ, אזא זאך האט נאר אויף זיינע געדאנקען ניט געטהארט ארויף.

ווער אבער קען טהאן אזא זאך? א אידישע קהלה.

אבער וועגען דעם אין א צווייטען ארטיקעל.